

Hvilke Græsarter egne sig bedst til at efter- saae mislykkede Klover- og Græsmarker med?

Af Konstgartner og Gaardeier F. Wendt, St. Sorgenøgaard ved Roeskilde.

Det er et Spørgsmaal, som i disse Aaringer ofte fremsættes, og da jeg for et Par Aar siden i Ugeskrift for Landmænd omtalte et Par Planter, som især egnede sig dertil, og mine Erfaringer siden den Tid stadfæste min dengang yttrede Mening om dem, skal jeg tillade mig, efter ringe Erne, nærmere at behandle det omtalte Spørgsmaal.

Først gjælder det om Udbedringen af Grønmarkerne er bestemt for eet eller flere Aar. I første Tilfælde vilde maaskee Udbedringen lettere iværksættes, især naar de nøgne Steder forekomme i større Stykker, idet dièse kunne omploies eller svenffharves og deri saaes de almindelige Blandingsaadarter som Havre, Byg, Bikker, Erter o. s. v. sammen eller alene, eller man kunde saae andre eetaarige Foderplanter, der voxe hurtigt, som flere Lindsearter, hvide amerikanske Bikker, narbonse Bikker (*Vicia narbonensis*), Algerobas Bikken, Bukkehorn, *Trigonella* (*Foeniculum graecum*), *Serradella* (*Ornithopus sativus*), Hirse (*Panicum*), Sukkerhirse (*Sorghum* eller *Holcus saccharatus*), (*Andropogon Sorghum*), Spergel, lavstammet og høistammet, hvilke alle ere eetaarige. Paa Grund af deres hurtige Væxt kunde ogsaa italiensk Raigræs og Incarnatklover regnes til dem, som alt i første Aar afhjælpe Manglen. Af de omtalte vilde Bukkehorn (*Trigonella*) kunne anvendes til Faaregræsning, da Faarene

æde den helst og den giver Affmag paa Melken hos Køerne; Serradella, Hirse og Spergel voxe paa lette Sandjorder.

Af alle de Sorter, jeg har anvendt til at udbedre de mislykkede Steder i Græs- og Klovermarken, maa jeg fortrinnsviis fremhæve det italienske Raigræs, som den hurtigst-vogende og meest anvendelige fleeraarige Græsart. Den har i disse tørre Aaringer viist sig ikke alene som den meest hurtig-vogende, men ogsaa som den, der lettest fremspirer paa tørre og nogle Steder, naar Jorden har været af en nogenlunde god Bonitet, og er endogsaa fremvoget godt paa temmelig lerede og paa høitliggende Jorder. Den har det Fortrin for det engelske Raigræs, skjøndt den er grovere i Straa, hvorved den fylder mere, at dette ikke saa let bliver tort, og ædes derfor langt hellere af Kreaturerne end det engelske Raigræs og Timotheum, og jo oftere den afgræsses eller afflaaes, desto hurtigere voxe den frem, og især de unge Spirer ædes med Graadighed af alle Kreaturer uden Undtagelse. Da Frøet af det italienske Raigræs meget villigt fremspirer uden synderligt Jorddække, saa er det tilstrækkeligt, strax om Foraaret, i Slutningen af Marts eller Begyndelsen af April, at udsaae ovenpaa de mislykkede Steder og blot at nedtromle det, eller hvis Jorden er fast, da at nedharve det med en Træharve eller en stumpandet Jernharve. Det italienske Raigræs har i de 3 til 4 Aar jeg har dyrket det i Marken, viist sig fuldkommen haardsort; skjøndt disse Aaringer rigtignok have havt milde Vintre, have vi dog ofte havt Barfrost med Solkin baade Foraar og Efteraar, hvilket ellers meest pleier at skade Græsarterne. Desuden kan det, paa Grund af dets Evne til at modstaae Tørren, saaes til hvilkensomhelst Tid paa Sommeren; naar Frøet er godt, slaaer det næsten aldrig feil. Jeg har i afvigte Sommer havt Leilighed til at saae det til 8 å 9 forskjellige Tider, sidste Gang i August Maaned,*) og

*) Det i August Maaned saae er endogsaa fremvoget saa stærkt, at jeg har kunnet slaae det et Par Gange forinden Vinteren.

har havt Held med det paa stærk leret Jord og i den allertørreste Tid, ja under brændende Sol paa steile Skrænter. Saaet i April skyder det alt i Ag i Juni Maaned.

Da jeg altjaa til Udbedring af Græs- og Klovermarkerne maa anbefale det italienske Raigræs som det bedste, vilde det dog vistnok være rigtigt, som med alle Grønmarker, ikke at benytte det alene, men i Forbindelse med andre Fodervæxter, og disse afpassede efter som Marken skulde være kortere eller længere Tid, i hvilket første Tilfælde man maatte benytte andre hurtigvokende Sorter, hvorimod man i sidste Tilfælde kunde anvende Klover, Timotheum o. s. v. Jeg har i de sidste Aar optaget det italienske Raigræs som en fast Blandingsart til min Grønmark, hvilken jeg pr. Td. Td. har udlagt med 6—8 \mathcal{A} Rødklover, 2 \mathcal{A} Hvidklover, 1 \mathcal{A} Incarnatklover, 4 á 6 \mathcal{A} italiensk Raigræs, 2 \mathcal{A} engelsk Raigræs og 2 \mathcal{A} Timotheum, omtrentlig 18—20 \mathcal{A} pr. Td. Td., dog med lidt Modification efter Jordbundens Bestaffenhed; paa de lavere, fugtigere Jorder har jeg anvendt mindre Rød- og Hvidklover og italiensk Raigræs, men iblandede derimod andre Arter, som mere ynde Fugtighed, s. Ex. Floielsgræs, Engrævehale, Alfikelløver o. s. v. Til at udbedre mislykkede Græsmarker egner sig ogsaa det engelske Raigræs, *Lolium perenne*, helst naar det bruges i Forening med det italienske Raigræs, da det under Spiringen mindre godt taaler Tørke, men fremhjalpes særdeles godt af det italienske, som kommer tidligere og derfor skygger for det. Naar det engelske Raigræs ikke bruges i for store Qvantiteter, men som en ringe Iblanding, er det en meget god Grønjordsplante, idet den breder sig meget og er varig, naar den voger sammen med andre Planter.

Med andre Græsarter har jeg gjort endeel Forsøg, men da det har været i det Smaa og i kort Tid, kan jeg ikke have nogen bestemt Erfaring, hvorvidt deres hurtige Væxt vilde udholde Prøve paa større Marker i Tørke, og om de kunne taale forskjelligartet Jordbund. Blandt disse maa jeg nævne *Ceratocloa australis*, der synes meget hurtigvokende,

men er vistnok kun eetaarig, skjøndt den hos mig endnu (i Februar) har holdt sig.

Incarnatfleveren, *Trifolium incarnatum*, har jeg nu ogsaa i flere Aar anvendt til Udbedring med meget Held, da den let og hurtig spirer og er endnu hurtigere til at voxe end det italienske Raigræs; tillige udholder den godt Tørke. Den saaes enten tidlig om Foraaret, naar Jorden er fri for Frost, eller ogsaa om Efteraaret i October, og fordrer kun liden Bedækning af Jord, hvorfor den blot behøver at nedtromles eller let at nedharves. Som Blanding med italiensk Raigræs anbefaler den sig især til Udbedring af mislykkede Græsmarker, men Hestene æde den ikke gerne, hvorimod Køerne æde den naar de først ere lidt vant til den. Med sine blodrøde Blomster afgiver den et smukt Flor i Blomstringstiden, der alt indfinder sig i Juni Maaned. Frøet modnes godt hertilands.

Goldbachia torulosa vozer ogsaa stærkt til, men er endnu temmelig ny.

Til Udbedring af de mislykkede Græsmarker formener jeg ogsaa med Fordeel at kunne benytte adskillige af vore fleeraarige Bikkeplanter, som *Vicia Cracca*, vel ogsaa *Vicia sepium*, da de voxe hurtigt og fremkomme tidligt om Foraaret, ogsaa en Deel af *Medicago* (Sneglebælle) = Arterne som *M. falcata* & *lupulina* og *Melilotus*. Lucernen, *Medicago sativa*, er en af de Fodervæxter, som i en ældre Alder giver et rigt og nærende Udbytte, men taaler ikke godt at voxe sammen med andre Arter, hvorfor man maaskee bedst saaer den i Rader; i en leret eller kold Jord trives den ikke, derimod godt i en varm dyb muldet Jordbund; Varsfrost taaler den heller ikke godt.

Erfaringen i disse Aaringer troer jeg har godtgjort, at det er fordeelagtigt saameget som muligt at benytte Blandinger til sine Græsmarker, og saameget som muligt afpassede efter Jordens Beskaffenhed, man har bestemt dertil, og ikke, som saa ofte er Tilfældet, at besaae dem med en bestemt Art

alene, f. Ex. Klover, hvorved man risikerer Afgrøden af den halve Mark, naar denne, hvad saa ofte skeer, slaæer fejl.

De forskjellige Foderplanter lykkes i det ene Aar bedre eller slettere end i det andet Aar, men har man iagttaget at benytte de for Marken passende Blandinger, vil man aldrig aldeles erholde Misvæxt paa dem. Der kan indtræffe store Uheld, som vi desværre for ikke ret længe siden have erfaret i Henseende til Oldenborrelarverne, men just med Hensyn til disse er det fordeeltigt at benytte Blandinger, da Oldenborrelarverne søge den ene Planteslægt mere end andre; saaledes angribes efter mine Erfaringer Kloverarterne meest, Rødkloveren og Alflekloveren mere end Hvidkloveren, denne mere end Timotheum, og denne igjen snarere end italiensk og engelsk Raigræs, hvilke 2 sidste synes i det hele taget bedst af de dyrkede Græsarter at kunne modstaae denne overhaandtagende Fjende. Det var derfor ønskeligt, at man mere vilde lægge Vind paa Blandinger og anstille Forsøg med hvilke der især trivedes bedst under forskjellige Forhold, samt tillige bringe Forsøgene til Kundskab for andre. Der er vel alt anstillet endeel Forsøg, men de ere vistnok endnu hertilands meget ufuldstændige og ofte kun foretagne i det Smaa. Man veed vel, hvilke Fodervæxter, der passe til de forskjellige Jordarter, fordre forskjellig Fugtighed og Beliggenhed, men man veed kun meget ufuldstændigt, hvorledes de forskjellige Arter passe sammen, om ikke een eller anden Art blandet med andre, tage Luven fra disse og gaae eller fortrykke dem, ligesom hvorledes de indvirke paa Melken til Smør, Ost o. s. v.

Efter de Erfaringer, man har, trives paa god Agerjord af almindelig muldleret Bestaanden og med jevn Beliggenhed, saaledes, at Jorden hverken er for høi og tør eller for lav og vaad, følgende Fodervæxter: engelsk, italiensk og svensk Raigræs, Timotheum, Floielsgræs, Rødklover, Bastard- eller Alfleklover, Hvidklover, Incarnatklover, Lucerne og de øvrige Medicago- og Melilotusarter, Billearterne.

Paa tørre, men gode Jorder trives godt: flere af Svingelarterne, Heirearterne, Lucerne, Hvidklover, *Trifolium medium*, *Melilotus*, *Esparcette*, *Spergel*, *Pimpinelle* (*Poterium Sanguisorba*).

Paa lette Sandjorder trives flere af de sidst nævnte, som Faaresvingel, *Spergel*, nogle Kloverarter som Hvidklover, Gullklover, Rundballe (*Anthyllis vulneraria*), *Lotus corniculatus*, *Hvenerter*, Heire.

Paa kalkholdig Jordbund voxe især: Faaregræs (*Poa*), *Triticum*, *Esparcette*, *Astragal*, *Medicago*arterne eller Snegleballe, Steenkloverne, Hvidklover, *Incarnatklover*, *Trifolium alpestre*, *Pimpinelle*.

Paa fugtige, lavtliggende Jorder lykkes: Fløielsgræs eller *Holcus lanatus* og *H. odoratus*, *Rosenhunke*, *Aira cæspitosa*, *Hvenerterne*, *Timotheum*, Eng-Røvehale, *Alopecurus pratensis*, Kamgræs, *Cynosurus cristatus*, *Galega officinalis*, *Alfikeklover*, *Jordbærklover*, (*Trifolium fragiferum*) og paa meget fugtige Steder Rørgræs, Blaatop, Stargræsene eller *Cyperus*, *Rjæruld* og flere andre.
